

Project 'Heraanleg Vlasmarkt en omgeving'

Eindrapport participatietraject Vlasmarkt 2023-2024

1 oktober 2024 – samenvatting eindrapport

Entiteit

Projectbureau Ruimte – Departement Stedelijke Ontwikkeling

Contactpersoon

Koos Fransen - koos.fransen@stad.gent

Stad Gent herdenkt de **inrichting van de Vlasmarkt en omgeving**. De omgeving Vlasmarkt vervult veel rollen voor veel gebruikers. In de toekomst moet dit kleine, levendige stukje Gent nog **aangenamer, leefbaarder, toegankelijker en bereikbaarder worden voor jong en oud**. Eerst verzamelen we ideeën en wensen, niet alleen van de stadsdiensten of van De Lijn, maar ook van omwonenden, handelaars, horeca-uitbaters, bezoekers, klanten, feestvierders, verenigingen enz. Daarvoor zetten we het laatste half jaar een **participatietraject** op, bestaande uit drie belangrijke sleutelmomenten:

- een **startmoment en brede bevraging** in november 2023;
- **drie gerichte, thematische werksessies** met een kleine maar diverse werkgroep begin 2024;
- een **slotmoment** als feestelijke afsluiter in juni 2024.

Het doel van dit participatietraject is om de huidige scope af te toetsen bij de deelnemers van de participatiemomenten. Ook verzamelen we ideeën, opmerkingen, kansen en uitdagingen over het (brede) projectgebied. Dit doen we met het oog op zowel de rapportering naar het huidige en volgende bestuur als het updaten van de eerder gelopen participatie ter voorbereiding van de ontwerpfase.

Belangrijke thema's vanuit het participatietraject zijn:

- **Dag- en nachtleven:** een plek waar de activiteiten verbonden aan het nachtleven in evenwicht zijn met de mogelijkheden voor dagbeleving- en economie.
- **Historisch waardevol en toekomstbestendig:** een plek waar we het historisch waardevol erfgoed verder benadrukken en versterken, maar waar we ook inzetten op toekomstgerichte, klimaatrobuuste keuzes (cf. groen, schaduw, ontharding).
- **Bereikbaarheid en toegankelijkheid:** een plek die voor iedereen bereikbaar is, inclusief mensen met een beperkte mobiliteit, zonder dat de infrastructuur de volledige publieke ruimte domineert.

Tenslotte verwijzen deelnemers ook in de verschillende sessies naar het belang om de **omgeving Vlasmarkt en de omgeving Sint-Jacobs als één geheel op te vatten**, omdat veel kansen en uitdagingen breder gaan dan enkel de Vlasmarkt.

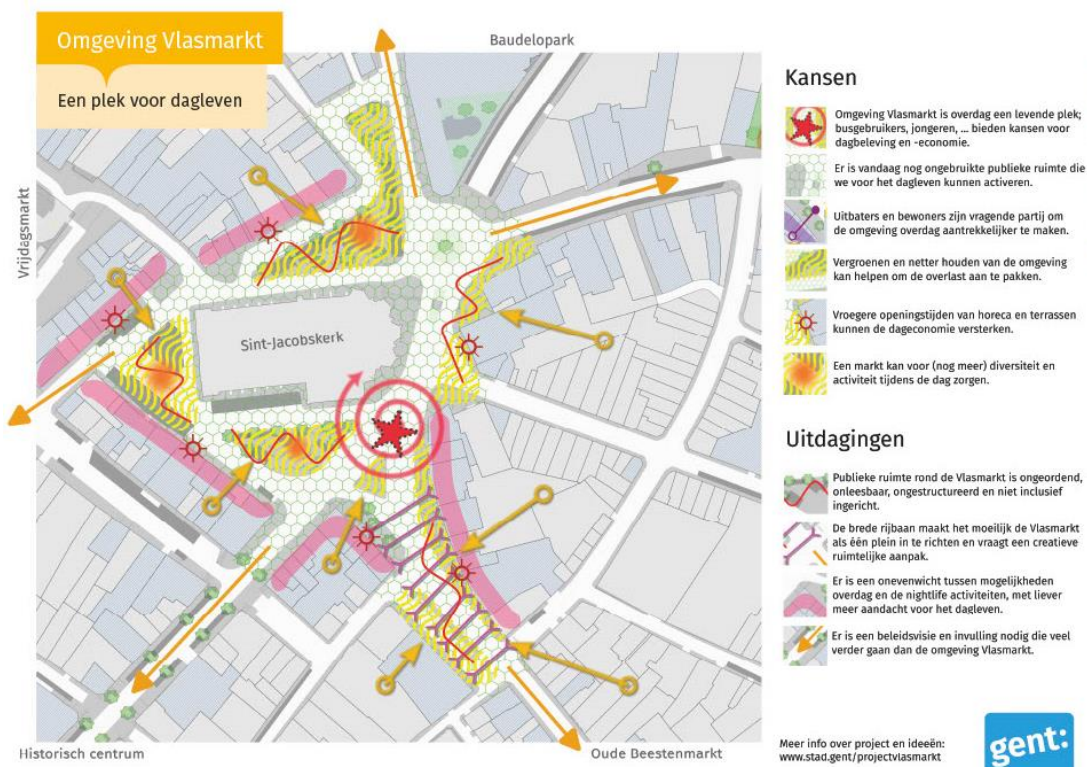

Figuur 1. Sfeerbeelden van het inloopmoment, de werksessies en de thematische wandelingen

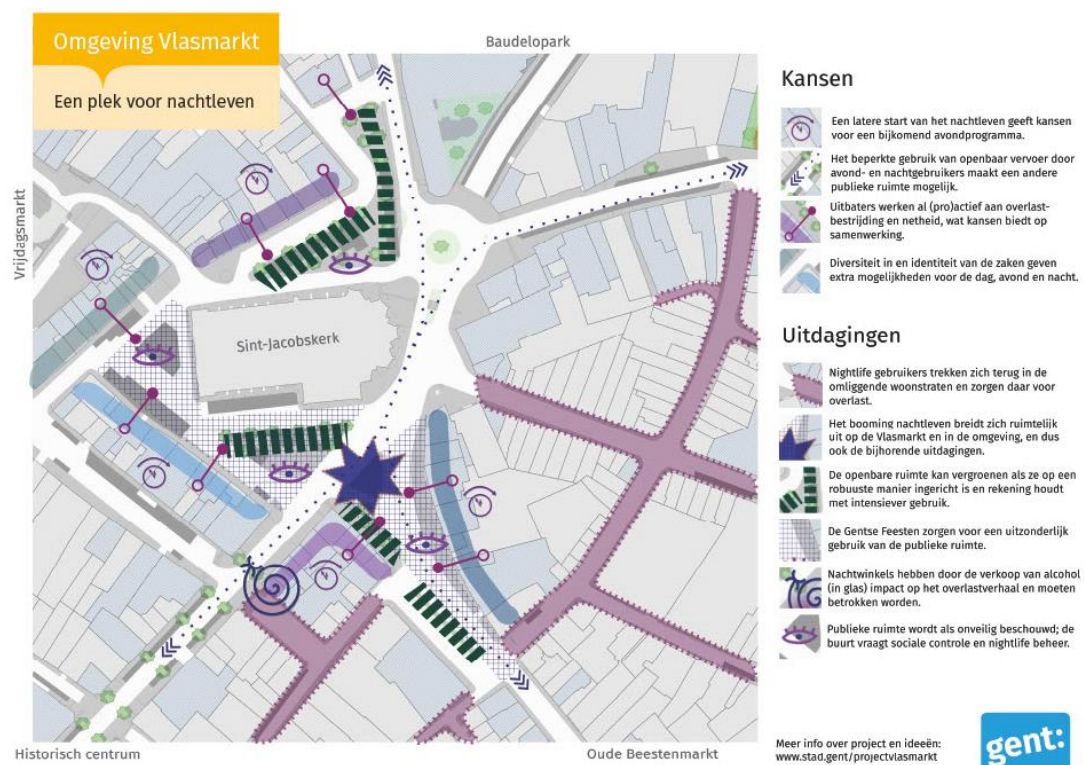
Dag- en nachtleven

De eerste werksessie benadrukte de noodzaak om de omgeving Vlasmarkt overdag aantrekkelijker te maken, terwijl we tegelijkertijd de overlast en veiligheidsproblemen 's nachts moeten aanpakken. De belangrijkste inzichten en aanbevelingen zijn:

- **Gebruik overdag niet enkel in functie van de bussen en ander gemotoriseerd verkeer:** de Vlasmarkt wordt overdag voornamelijk gebruikt door bussen, met veel drukte door het verkeer en (een gevoel van) verkeersonveiligheid als gevolg. Bij de deelnemers was er discussie over het volledig knippen van buslijnen, maar wel was iedereen het er over eens om de bushaltes te verplaatsen voor meer ruimte en veiligheid. De verkeerscirculatie en rijweg vinden de deelnemers te breed en volgens hen zou minder autoverkeer ruimte creëren voor groen, terrassen en verblijf. Hierbij willen ze graag specifieke aandacht voor het herinrichten van de kruispunten en het rondpunt.
- **Dagactiviteiten zorgen voor (sociale) dynamiek:** deelnemers zijn het erover eens dat we de dagfunctie van de Vlasmarkt moeten opwaarderen met meer variatie, zoals winkels en horeca, terwijl het bruisende nachtleven behouden blijft. Ze stellen ook voor om ontmoetingsplaatsen, banken, meer groen en een park toe te voegen, en de kerk en gevels beter te benutten voor een aantrekkelijker en functioneler plein overdag.
- **Meer inzet op de avond als belangrijke overgang tussen dag en nacht:** het nachtleven begint steeds later, wat ruimte biedt voor een avondprogramma. Dit is vooral zo rond Sint-Jacobs en de Vlasmarkt, waar steeds meer studenten naartoe trekken. Er is een duidelijk verschil tussen het lokale avondpubliek en de meer toeristische nachtelijke bezoekers. Hierdoor is er volgens de deelnemers steeds meer nood aan plekken die tijdens de avond als overgang voor de dag- naar nachtactiviteiten kunnen dienen.
- **Efficiënte publieke ruimte maakt ruimte voor avondactiviteiten:** de heraanleg biedt kansen om de brede wegbaan te herverdelen voor avondactiviteiten zoals terrassen, niet-commerciële verblijfsruimte en andere invullingen. Deelnemers zien mogelijkheden om (bezoekers)parkeerplaatsen rond Sint-Jacobs te verminderen, wat ruimte zou creëren voor een groot plein. Tegelijkertijd zouden we de Vlasmarkt veiliger en aantrekkelijker kunnen maken door herinrichting en groenvoorzieningen.
- **Rekening houden met de verschuivende dynamiek van het nachtleven:** de toekomst van de Vlasmarkt hangt af van hoe we ze organiseren en beheren. Hierbij moeten we volgens de deelnemers rekening houden met een toenemende druk van het nachtleven op de leefomgeving. De populariteit van de Vlasmarkt neemt toe, vooral onder studenten, en de deelnemers hebben vooral zorgen over de overlast door nachtwinkels en de mogelijke verzadiging van de plek voor nightlife activiteiten.
- **Belang van sociale controle en kwalitatief ontwerp om overlast te beperken:** de Vlasmarkt wordt steeds actiever vanaf 21u, met een verschuiving van het nachtleven naar omliggende gebieden (buiten de Vlasmarkt). Dit leidt tot overlast en veiligheidsproblemen. Bewoners en deelnemers zien de noodzaak voor betere organisatie en beheer, inclusief meer sociale controle en infrastructuurverbeteringen, om een evenwicht te vinden tussen nachtleven en leefbaarheid.

Figuur 2. Kansen en uitdagingen voor omgeving Vlasmarkt als een plek voor dagleven

Figuur 3. Kansen en uitdagingen voor omgeving Vlasmarkt als een plek voor nachtleven

INSPIRATIEVOORBEELDEN THEMA 'DAGLEVEN'

Passeig de Sant Joan, Barcelona

Door een rijstrook voor gemotoriseerd verkeer te supprimeren, komt er ruimte vrij die gebruikt kan worden om het dagleven te activeren en te diversifiëren. De ruimte wordt gebruikt voor extra zitgelegenheden waar niet geconsumeerd hoeft te worden, en voor ouderen om uit te rusten. Groen en bomen zorgen voor schaduw en verkoeling in de zomer. Met de juiste zorg en het juiste beheer draagt dit ook overdag bij aan een nettere, aantrekkelijke openbare ruimte.

Kaiser-Franz-Josef Markt, Graz

Een goed geregisseerde en niet-permanente markt (met lokale en biologische producten, 2x per week in de voormiddag) in combinatie met horeca versterkt het plein overdag. De marktfunctie werkt ook goed samen met de nachtelijke uitgaansactiviteiten. Beide functies vereisen een zeer robuust, onderhoudsarm en strak ontwerp en meubilair.

INSPIRATIEVOORBEELDEN THEMA 'NACHTLEVEN'

Lendplatz, Graz

Een tijdelijk maar hoogwaardig pleinontwerp met groen, bomen in potten, gekleurde vlakken en zitgelegenheden. De gekleurde vlakken geven zones aan waar je kunt vertoeven en leiden het verkeer eromheen. De zitplekken kunnen twee keer gebruikt worden: overdag om te vertoeven, uit te rusten etc. en 's avonds voor uitgaan en horeca.

Night Shop Chez Madeleine, Molenbeek

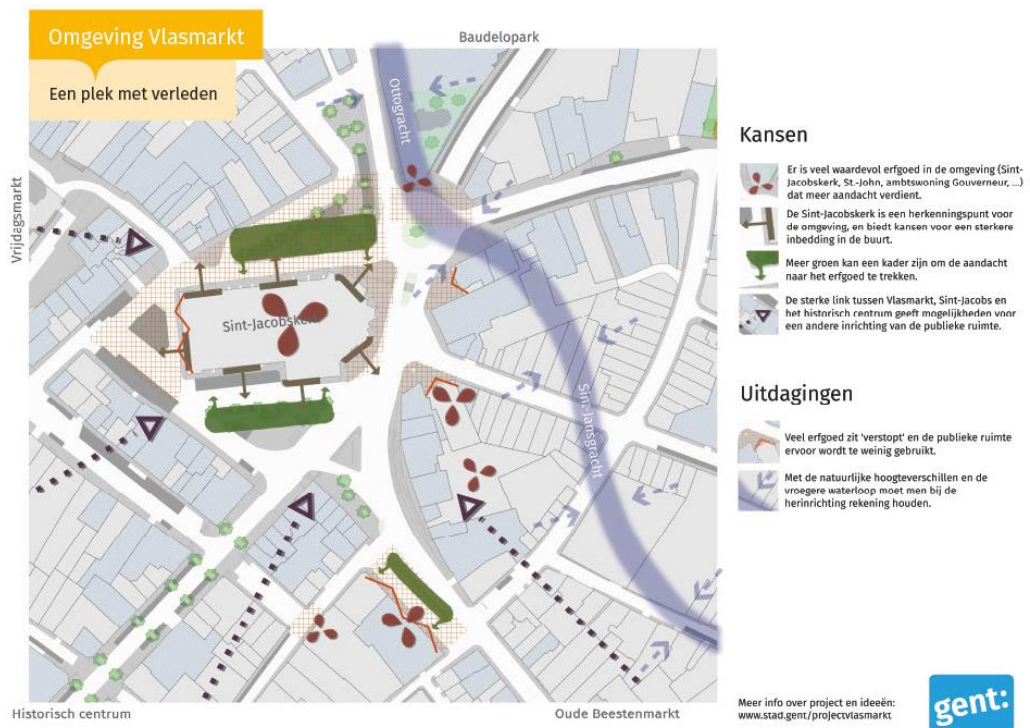
De Nachtwinkel Madeleine voorziet niet alleen in de behoefte om 's avonds laat te winkelen, maar biedt ook happenings en artistieke evenementen. Dit gebeurt in samenwerking met "recylart", een lokaal kunstcentrum met ateliers en eigen horeca. De klanten van de nachtwinkel worden tegelijk toeschouwers en/of artiesten. De nachtwinkel overstijgt het puur commerciële en wordt een sociale en artistieke plek in de buurt.

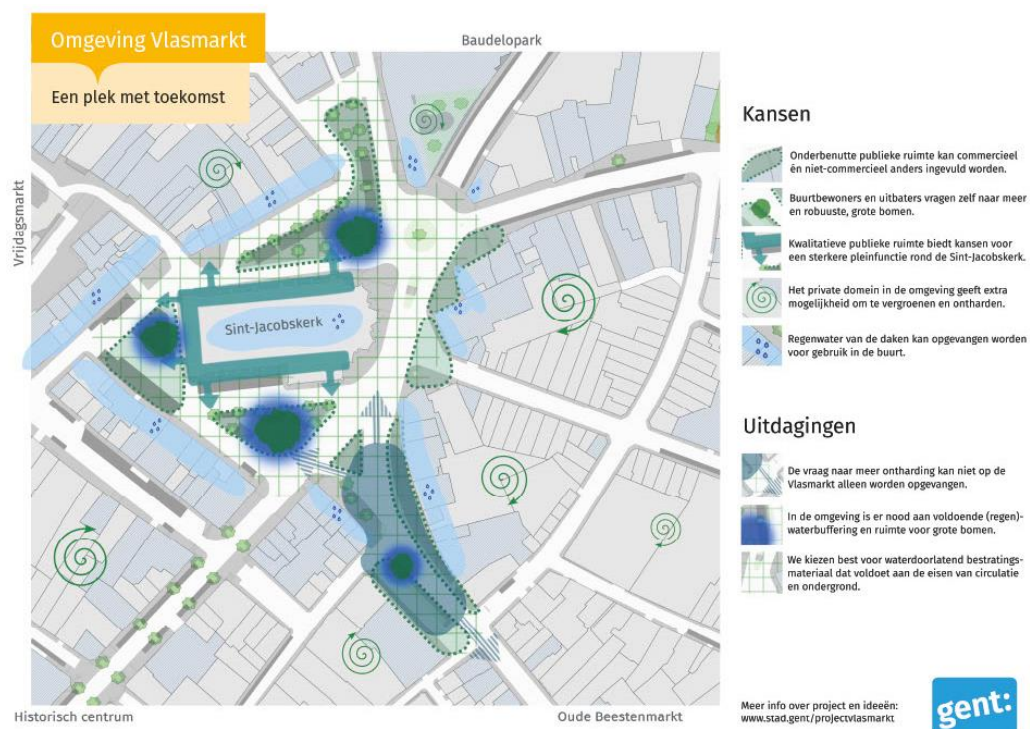
Historisch waardevol en toekomstbestendig

De tweede werksessie besprak de balans tussen de mogelijkheden om de omgeving Vlasmarkt toekomstbestendig te maken door vergroening en ontharding, en de historische waarde die de plek kent. De belangrijkste inzichten en aanbevelingen zijn:

- **Omgeving Vlasmarkt zit boordevol waardevol erfgoed:** deelnemers benadrukken het belang van het aanwezige erfgoed, vooral de Sint-Jacobskerk, als centraal aantrekkingspunt en pleiten voor een heropleving van de marktfunctie rond de kerk. Ze zien ook mogelijkheden om de zichtbaarheid en het gebruik van historische gebouwen te verbeteren en de omgeving te vergroenen.
- **Activeren van publieke ruimte rond historisch waardevol erfgoed:** deelnemers zien mogelijkheden om erfgoed beter te benutten in de publieke ruimte, zoals het herwaarderen van het pleintje voor St. John en het rondpunt aan Sint-Jacobs. Ze benadrukken het belang van historische hoogteverschillen en suggereren het openleggen van een deel van de waterloop voor een betere integratie in het stadsbeeld.
- **Belang van ontharden en vergroenen:** ontharding is een belangrijk actiepoint, waarbij de deelnemers beplanting in de aarde als 'echte ontharding' zien, terwijl kleine ingrepen zoals grasdallen dat niet zijn. Voor de Vlasmarkt en omliggende gebieden willen de deelnemers graag een goed doordachte groenaanleg, met robuuste bomen en boomroosters, om de leefbaarheid te verbeteren en schaduw te bieden.
- **De rol van water op de Vlasmarkt:** de deelnemers vinden dat ontharding gecombineerd kan worden met het opvangen van hemelwater op daken, zoals bij de Sint-Jacobskerk. Hierdoor kunnen we het waterbergingsvermogen vergroten en de bewoners van water voorzien. Het opnieuw openleggen van waterlopen en het creëren van waterpartijen vraagt een goed ontwerp en beheer, waarbij we groen, water en evenementen zorgvuldig moeten combineren.
- **Voldoende ruimte voor niet-commerciële invullingen:** het is belangrijk dat de publieke ruimte rond de Vlasmarkt niet volledig gecommmercialiseerd wordt voor horeca. Hierbij willen de deelnemers dat er ruimte voor groen, fietsparkings en andere functies is, met aandacht voor de impact van evenementen zoals de Gentse Feesten.

Figuur 4. Kansen en uitdagingen voor omgeving Vlasmarkt als een plek met geschiedenis

Figuur 5. Kansen en uitdagingen voor omgeving Vlasmarkt als een plek met toekomst

INSPIRATIEVOORBEELDEN THEMA 'VERLEDEN'

Piazza Grande, Riva San Vitale (Zwitserland)

In overeenstemming met huidige behoeften is de openbare ruimte ontworpen volgens het shared-space principe: barrière vrij van gevel tot gevel, met eenvoudige, onderhoudsarme bestratingsmaterialen en een duidelijke afbakening van ruimtes zonder gemotoriseerd verkeer, maar voor terrassen en verblijf. Verder zijn er nauwelijks verkeersborden of markeringen. Het is precies deze reductie in het ontwerp van de openbare ruimte die het architecturaal erfgoed benadrukt.

Grote Markt, Sint-Niklaas

Een nieuwe "groene rand" met rijen grote bomen zorgt voor groen en schaduw. De bomen zijn zo gepositioneerd dat de verschillende functies (evenementen en markten) op het plein mogelijk blijven. De bomen omkaderen het plein ook zodanig dat de belangrijkste historische gebouwen goed zichtbaar zijn. Dit benadrukt nog eens extra het gebouwde erfgoed van het marktplein.

INSPIRATIEVOORBEELDEN THEMA 'TOEKOMST'

Tasingeplads, Kopenhagen

Door de verkeersruimte te reduceren en slimmer te reorganiseren, komt er ruimte vrij die voor andere doeleinden kan worden gebruikt, bijvoorbeeld voor groene ruimten en grote, robuuste bomen. Regenwater van de aangrenzende daken en de verharde delen van het plein wordt opgevangen, gebufferd en gebruikt om de groene ruimten te irrigeren.

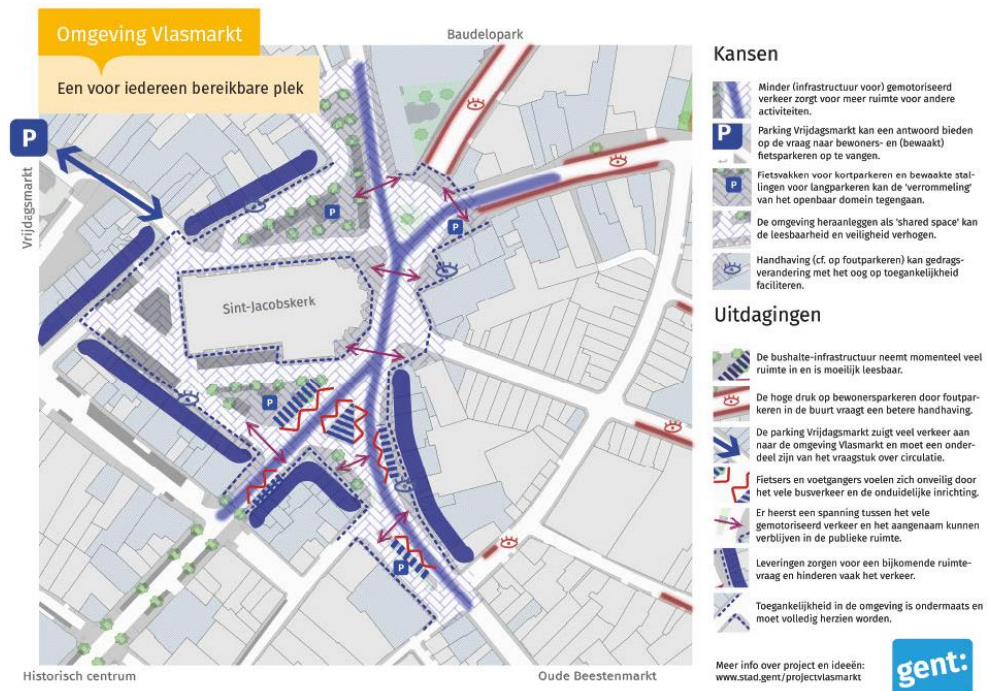
FUZI, Innichen (Italië)

Een hoogwaardige, goed ontworpen en ingerichte openbare ruimte versterkt de pleinfunctie. Goed gekozen en tijdloze bestratingsmaterialen, verlichtingselementen, bushaltes en meubilair maken het plein aantrekkelijk, nodigen uit om langer te blijven hangen (en dus meer te consumeren) en gaan vandalisme en vervuiling tegen.

Bereikbaarheid en toegankelijkheid

De derde werksessie ging dieper in op de impact van mobiliteit in de omgeving Vlasmarkt, waarbij de sterke dominantie van het busverkeer en de inefficiënt ingedeelde verkeersruimte centraal stonden. Daarnaast kan ook de nefaste impact van de toeristenbussen, en de uitzonderlijk slechte toegankelijkheid van de publieke ruimte uitgebreid aan bod. De belangrijkste inzichten en aanbevelingen van de deelnemers zijn:

- **Toeristenbussen zorgen voor overlast:** er is een algemene consensus onder de deelnemers dat de toeristenbussen veel overlast genereren en een andere plek moeten krijgen dan de Vlasmarkt en omgeving. Deelnemers benadrukken ook dat de instanties strenger tegen overtredingen moeten optreden.
- **Beperken van gemotoriseerd verkeer:** de meningen over autoverkeer zijn verdeeld, maar er is overeenstemming dat minder voertuigen in de omgeving resulteert in meer ruimte voor andere zaken. Voorstellen variëren van het verder beperken van bedieningsverkeer en het onderzoeken van toegangsopties, tot het inzetten op randparkings en het herbestemmen van centrumparkings voor bewoners en fietsers.
- **De impact van openbaar vervoer:** deelnemers erkennen het belang van openbaar vervoer, maar wijzen op nadelen zoals onveiligheid en conflicten met laden en lossen, en vragen om alternatieve busstandplaatsen te onderzoeken. Ze benadrukken de noodzaak van zowel korte- als langetermijnoplossingen, zoals het 'shared space' concept, en roepen op tot betrokkenheid van De Lijn in toekomstige gesprekken.
- **Anders nadenken over fiets- en bewonersparkeren:** De deelnemers hebben verdeelde meningen over bewonersparkeren en het gebruik van de Parking Vrijdagsmarkt, met zorgen over foutparkeerders en beschikbaarheid tijdens piekmomenten. Fietsparkeren is volgens hen ook een probleem, met volle stallingen en fietswrakken. Tenslotte is er behoefte aan een efficiënter ingedeelde weginfrastructuur en multifunctioneel gebruik van de ruimte Parking Vrijdagsmarkt.
- **Verbeterde toegankelijkheid is een must:** de meeste deelnemers zijn het eens dat de toegankelijkheid op de Vlasmarkt beter moet, maar benadrukken dat handhaving en verantwoordelijkheid van handelaars hierbij cruciaal zijn. Het aanleggen van een ringgeleiding voor visueel beperkten vraagt om voldoende vrije ruimte, wat dan weer een invloed heeft op de grootte van terrassen van horecazaken.

Figuur 6. Kansen en uitdagingen voor omgeving Vlasmarkt als een bereikbare en toegankelijke plek

INSPIRATIEVOORBEELDEN THEMA 'BEREIKBAARHEID'

Place Centrale, Martigny (Zwitserland)

Een gedeelde ruimte met één bestrating van gevel tot gevel en een raster van bomen erboven. Er is nog steeds een beperkte maar duidelijk leesbare ruimte voor gemotoriseerd verkeer. Dit maakt (verkeers)ruimte vrij voor andere functies en gebruiken zonder de ruimte visueel op te delen.

Fietsvakken, Groningen

Fietsvakken gemarkeerd op de grond in plaats van fietsnietjes geven aan waar fietsen wel (en niet) geparkeerd kunnen worden zonder het gebruik van het plein functioneel te beperken op momenten waar geen fietsparken nodig is. De ruimte kan dus voor meerdere doeleinden gebruikt blijven worden (bijvoorbeeld voor evenementen). Dit vereist communicatie en monitoring en werkt goed in combinatie met een (bewaakte) fietsenstalling verderop als alternatief voor langer parkeren.

